

Sotavankeudesta jouluksi kotiin

Lauri Henrik Rautio (2.5.1924- 6.11.2017) Tyrnävän viimeinen rintamamiesveteraani.

Lauri Raution sota alkoi vuonna 1943, kun hän 19-vuotiaana nuorukaisena astui asepalvelukseen Lappeenrannan Ratsuväkiprikaatiin. Sieltä tie vei rintamalle, Kannakselle vuonna 1944.

Suomen rintamalla oli eletty pitkään niin sanottua asematavaihetta. Kesäkuun 9. päivänä 1944 hiljaisuus muuttui tulihelvetiksi. Neuvostoliitto käynnisti massiivisen suurhyökkäyksen voimakkailla tykistön tulivalmisteluilla. Suomalaisen pääasema murtui jo seuraavana päivänä.

Suurhyökkäyksen alettua Rautio palveli Joutselkä-Jalkalan alueella Kivennavalla. Hyökkäyksen alkupäivinä tilanne rintamalla oli kaoottinen. Miehiä kaatui, haavoittui, katosi ja tappiot olivat suuria. Rautio haavoittui 11.6.1944 ja jäi makaamaan metsään. Häntä ei ehditty viedä turvaan. Vieressä makasi Keski-Suomesta kotoisin oleva poika. Ketään muita ei näkynyt. Tämä poika kuoli.

Lauri Raution komppanian sotilaspastori lähetti kotiin kirjeen, jossa kerrottiin hänen isälleen Jussille, että poikanne on kadonnut ja todennäköisesti kaatunut.

”Sodassa tapahtuu paljon odottamatonta ja käsittämätöntä. Raskaimpia taakkoja, joita sota tuo on varmaan se, kun sotilaan omaiset eivät juuri minkäänlaista tietoa rakkaansa viime vaiheista, vaan saavat jäädä epätietoisuuteen ehkäpä koko elämänsä ajaksi. Te kuulutte niihin surevan kansamme jäseniin, jotka kantavat taakkaa kadonneesta omaisesta”, kirjoittaa sotilaspastori Olavi Toivanen kirjeessä Laurin vanhemmille.

Toivanen kertoo kirjeessä pataljoonan olleen 11.6. ankarassa taistelussa vihollisen kanssa. Pataljoona sai käskyn irrottautua taistelusta ja vetäytyä taaksepäin.

”Tämän vetäytymisen jälkeen ei poikanne ollut enää mukana. Hän oli kadonnut tavalla, jota ei kukaan tarkemmin tiedä. Käsitäkseni mukaan on olemassa vain kaksi mahdollisuutta. Hän joko joutui vihollisen vangiksi tai kaatui”, Toivanen kertoo.

”Joukko-osastoni puolesta esitän Teille samoin kuin poikanne muille omaisille aseveljien kunnioituksen poikanne suorittamasta taistelusta isänmaamme vapauden puolesta”, Toivanen jatkaa.

Epätietoisuutta kesti Raution perheen kohdalla puoli vuotta. Varmistus eloon jäämisestä tuli vasta, kun hän oli vankeudesta palamisen jälkeen Hangossa sotavankeudesta palanneiden leirissä.

Luoti oli vaurioittanut Raution suolistoa. Vatsa oli kovassa tuskassa. Välillä hän oli tajuton, välillä kävi tajuissaan. Luoti oli osunut suoliluuhun. Hän makasi ison kuusen suojassa. Neljään päivään hän ei syönyt mitään, vettäkin hän otti vain vähän.

Neljän vuorokauden päästä tuli nuoria neuvostosotilaita, jotka huomasivat miehen elävän. He ottivat hänet paareille ja veivät venäläisen upseerin luo. Kaikki tavarat taskukello ja lompakko takavarikoitiin. Jopa tulevan vaimon, Siirin, kuvakin meinattiin ottaa pois, mutta sen verran inhimillisyyttä upseerilla kuitenkin oli, että sen Rautio sai pitää.

Hänet siirrettiin sotilassairaalaan Leningradiin. Sairaalassa hänet leikattiin. Pirstaleinen luu oli repinyt vatsaa.

Lasten kertoman mukaan isä ihmetteli koko elämänsä, miksi nämä sotilaat veivät hänet hoitoon.

Kun hän leikkauksen jälkeen palasi tajuihinsa, hän näki tutun miehen tulevan sänkyään kohti. Luuli harhakuvaksi, koska kaikki oli outoa ja kuuli vain venäjän kieltä. Tämä mies oli Eino Kantola, samalta kylältä, mutta useita vuosia vanhempi. Eino oli myös haavoittunut ja tuotu sairaalaan hoitoon. Kun Rautio pääsi jaloilleen hänet vietiin vankileirille. Kun kunto parani, hänet siirrettiin työleirille. Leiri oli Volgan rannalla ja työnä oli tukin uitto. Asuntona oli harva lato.

Oli kylmä sateinen syksy. Vaatteita ei voinut kuivata. Ruoka oli vetistä keittoa, jossa oli vain jotakin murusia. Nälkä oli koko ajan, mutta jatkuva palelu oli kaikkein pahinta. Palelu jäi luihin ja lihaksiin niin, että häntä vilusti koko loppu elämän ajan. Viimeisinä elinvuosinaan hän sanoi usein, että palelee kuin Volgalla tukin uitossa.

Rauha tuli 19.9.1944. Vankileiri tyhjennettiin marraskuussa. Kotimatalle Rautio pääsi ensimmäisten sotavankien joukossa. Kotiin Partaalle hän pääsi monimutkaisen paluumatkan jälkeen jouluaaton aattona.

-Kun meidät päästettiin vankileiriltä pois, piti allekirjoittaa venäjänkielinen asiakirja. Kukaan ei osannut sitä suomentaa. Oletin, että siinä käskettiin pysyä hiljaa, Rautio muisteli vapautumista omaisilleen.

-Muistan kun 50-luvulla meillä kävi nahkalakkipäinen iso mies moottoripyörällä. Hän halusi haastatella isää sodasta ja vankeudesta. Isä kieltäytyi jyrkästi. Mies oli Kansa taisteli, miehet kertovat -lehdessä. Mies kävi joidenkin kuukausien päästä uudelleen. Silloin isä ei puhunut mitään vaan lähti töihinsä. Hän sanoi meille, että jos hän puhuu, hänet viedään uudestaan rajan taakse, Leena-tytär muistelee.

Eino Kantola muutti heti sodan jälkeen Turkuun. Lauri ja Eino pitivät yhteyttä 60-luvulle aina Einon kuolemaan asti.

Rautio kärsi haavoittumisen tuomista kivuista koko elämänsä ajan. Haavoittuneen puolen lonkka ja jalka olivat aina kipeät. Kipu säteili myös selkään. 50-luvulla hän oli monta kertaa kuoleman kielissä, kun luunsirut repivät mahaa.

Häntä hoidettiin sodan jälkeen Kaunialan sotavammassairaalassa. Lääkäri oli todennut Rautiolle, että tällaisesta vammasta selviäminen on harvinaista. Hänet pelasti se, että hän oli haavoittumisen jälkeen monta päivää syömättä.

-Sota ei jättänyt isää rauhaan. Järkyttävät kokemukset tulivat uniin. Hän huusi unissaan kuolemaansa asti, kun näki painajaisia sodasta, lapset muistelevat.

Lauri Rautio oli sitkeä mies. Hän viljeli kotitilaansa Tyrnävän Partaalla, teki kirvesmiehen töitä ja kävi töissä aina kun pystyi. Työt olivat usein kunnan hätäaputoita, esimerkiksi kanavan kaivua lapiolla talvisin, eli raskainta mahdollista työtä. Ilmaista rahaa ei ollut, vai oliko epäinhimillinen raskas työ tuon ajan traumatapiaa.

Lauri Rautio eli pitkän elämän. Hän oli kuollessaan vuonna 2017 Tyrnävän viimeinen sotiemme veteraani.

